

Örökségünk

Az Örökség Kulturális és Hagyományőrző Egyesület kiadványa

Cím: Hernádi Tájház 2376 Hernád, Fő út 124., tel.: 06-29-374-125
E-mail: orokseg_egyesulet@hernad.hu, www.hernad.hu

A tartalomról

Három tavaszi pillanat

„Mély a tenger...”

Nagyboldogasszony

Pesti lány Hernádon

*Hagyományok,
népszokások, hiedelmek*

Szerzetes sírok Gyónon 2.

*Értékeink – a pótharaszti
földvár és romtemplom*

Aratás

*Mi is ott voltunk
a falunapon*

*Jókai Anna:
A régmúlt és az új kenyér*

Aki asztalt terített az égi madárnak,
Teríts asztalt szegénynek, árvának,
Nyújtsd ki ,Atyám,
nyújtsd ki jóságos kezedet,
Adj a koldusnak is tápláló kenyeret.
Ételben, italban legyen
mindig részünk,
Gondviselő Atyánk, könyörögve
kérünk.

(Új kenyér előtti imádság)

HÁROM TAVASZI pillanat

Március 31-én és április 1-én a közelgő húsvétra irányult a figyelmünk. Két rendezvényt szerveztünk a két napra. A templomi műsor az ünnepre való lelki felkészülést célozta. A műsorban magyar költők versei hangzottak el, amelyeket Bartók Béla népdalfeldolgozásai kötöttek össze és foglaltak egységbe.

Sokan hallgatták meg műsorunkat, s ez arra bízta bennünket, hogy más alkalommal is szervezzünk irodalmi műsort felnőttek részvételével, hiszen az embereknek nagy szükségük van a lelki feltöltődésre és megújulásra.

A húsvéti tojásművesség az ünnepnek egészen más oldalát mutatta be. A rendezvény természetesen a tojás körül forgott, annak különböző díszítési technikáit mutatta be. Meglepetésünkre nemcsak gyerekek, hanem felnőttek is szép számmal jöttek kézműveskedni.

Volt itt viaszolt, festett, csipkézett, ragasztott, szalvéta technikával készített és csuhéból varázsolt tojás, szépen terített asztal. Reméljük, sokan tudták hasznosítani a rendezvényen megszerzett ismereteiket húsvét előtt.

Úrnap június 10-re esett az idén. A méltó megünneplés végett nagy fába vágtuk a fejszénket: a tájház udvarán virágsátrat állítottunk, s ebben a

sátorban fogadtuk a körmenettel érkező Oltáriszentséget.

A virágsátrat a Hernádi Nyugdíjas Egyesülettel közösen állítottuk fel. Nagyon sok virágot használtunk ehhez a munkához, de nagyon szépen sikerült.

Hagyományteremtő szándékkal elindított programjainkat jövőre is megrendezzük, reméljük, még nagyobb sikerrel.

PaMa

Az olvasókhoz

Négy hónap hosszú idő, olyan sok dolog történik ennyi idő alatt! Például megszerveztük és megvalósítottuk tavaszi programjainkat. Ötten gyarapodott a taglétszám. Egyre jobban tudunk a közös célokért közösen dolgozni. Ezen idő alatt végre lapunkat is regisztrálták a lapnyilvántartásnál, így az impresszum kibővül a nyilvántartási számunkkal. Részt vettünk a falunapon, ahol ismételten emlékeztető programot szerveztünk.

Az őszi újabb munkákat, rendezvényeket hoz. Az egyesületi programok mellett felhívom még a figyelmüket a szeptember 15-i szüreti felvonulásra, a szeptember 16-i fotókiállítás megnyitójára, valamint a művelődési ház átriumának szeptember 29-i átadására.

Vegyenek részt velünk együtt ezeken a rendezvényeken, várjuk önöket!

Pallaga Mária

Kérjük, támogassák tevékenységünket!
Az Örökség Kulturális és Hagyományőrző
Egyesület számlaszáma:
65500037-30052836-53000010

Örökségünk

A hernádi Örökség Kulturális és Hagyományőrző Egyesület
 kiadványa

Szerkesztők:

Gubicza Balázs, Racskó Zoltánné, Sponga Tamás, Váradi Tibor,
 Zsírosné Pallaga Mária és Zsolnai Jánosné

Nyilvántartási szám: 163/0174-1/2007.

Postacím: 2376 Hernád, Fő u. 149.

Tel.: 06-29-374-125

E-mail: orokseg_egyesulet@hernad.hu

Nyomdai munkák: Benedek Papír Újhartyán, Epres u.

Tel.: 06-20-983-1598

Kiadványunk Hernád Község Önkormányzata támogatásával jelenik meg.

Hernádi rendezvények szeptembertől novemberig

Időpont	Az esemény	Helye	Szervezője
Szeptember 15.	Szüreti felvonulás	Közterület	Konrácz István
Szeptember 16. 16.00	Öt világrész fotóművészete – fotókiállítás		
Nyitva: szeptember 17-29.	Tóth István fotóművész válogatásában	Művelődési Ház	Művelődési Ház
Szeptember 22. 09.00-11.00	Falutakarítás	Közterület	Hernádi Környezetvédő és Faluszépítő Egyesület
Szeptember 29. 17 óra	Művelődési Ház átriumának átadása		
	Komolyzenei hangverseny	Művelődési Ház	Művelődési Ház
Október 1-5.	Kiállítás az Állatok Világnapja alkalmából	Művelődési Ház	Hernádi Környezetvédő és Faluszépítő Egyesület
Október 21. 09.00-11.00	Veszélyeshulladék gyűjtés	Búcsú tér	Hernádi Környezetvédő és Faluszépítő Egyesület
Október 23. 17.00	Községi ünnepség	Főtér	Általános Iskola
November 10. 08.00-22.00	Ludas-nap	Tájház, Művelődési Ház	Örökség Kulturális és Hagyományőrző Egyesület
November 17.	Óvodai alapítványi bál	Ált. Iskola Aulája	Együtt a hernádi gyermekekért Alapítvány
November 18. 17.00	Herpai Zoltán önálló kiállításának megnyitója-		
	Országos könyvbemutató	Művelődési Ház	Művelődési Ház

„Mély a tenger és végtelen...”

Április 13-án az Örökség Klub keretében előadást hallgattunk vitéz nagybányai Horthy Miklós életútjáról, az életművét övező téveszmékről és a valóságról. Az előadást Dobai Miklós, a Társaság tiszteletbeli elnöke tartotta. Összegyűjtötte a legfontosabb tudnivalókat, ilyen volt pl. a kormányzó szerepe a 2. világháborúban, Horthy és a zsidóság kapcsolata, valamint a személyes becsület dolga. Előadása után vitéz Kocsis Sándor beszélt a Vitézi Rendről.

Nagyon érdekes volt, hogy Horthy-emlékek a környező településeken is vannak, így Örkényben is, ahol a mostani Pálóczi-Horváth Szakképző Iskolát maga a kormányzó avatta fel a 20-as években. Több régi kép is előkerült Horthy Miklós örkényi látogatásáról.

Sokféle előítélet él Horthy Miklóssal kapcsolatban, ezért volt számunkra fontos, hogy egy tárgyilagos, tudományos igényű előadással lépünk az érdeklődők elé, így talán oszlik a homály...

„Gondolataim az Atlanti-óceán partjáról szüntelenül hazaszállnak a Duna-Tisza partjaira, édes hazámba, melyet számunkra a világ legszebb országa sem pótolhat. Itt naponta látom a tengert, eredeti élethivatásom annyira kedvelt életemét, és gyönyörködöm benne. Mély a tenger és végtelen... De mélyebb szeretetem, mely szülőhazámhoz fűz, és végtelenebb vágyódásom, mely a magyar földre és a magyar nép körébe haza-vonz!”

Horthy Miklós, Estoril, Portugália

A katolikus egyház legnagyobb Mária-ünnepé: Nagyboldogasszony napja

Augusztus 15-én tartják a katolikus egyház legnagyobb Mária-ünnepét, Nagyboldogasszony, azaz Szűz Mária mennybevételének napját, amely egyúttal Magyarország védőszentjének, patrónájának a napja is.

Szűz Mária mennybevételének dogmáját, amely szerint Jézus anyja a földi létből testben és lélekben egyenesen a mennyi boldogságba jutott, 1950-ben hirdette ki XII. Pius pápa. Ez volt a katolikus egyház eddigi legutolsó dogmakihirdetése.

Magyarországon Szent István király még uralkodása alatt ünneppé avatta augusztus 15-ét, Nagyboldogasszony napját. (Szűz Máriának Boldog-

asszonyként való elnevezése egyedülálló, magyar nyelvi remeklés, amely az ősi magyar hitvilágból is táplálkozhatott.) Szent István erre a napra hívta össze Fehérvárra a királyi tanácsot és tartott törvénykezést. Élete végén a beteg király ezen a napon ajánlotta fel az országot Szűz Máriának, és ő maga 1038-ban e napon halt meg. A felajánlás a maga nemében páratlan a világon, a közjogban is érvényesült a magyar történelem folyamán a Regnum Marianum eszme, mely szerint Magyarország Mária országa.

Nagyboldogasszony napja Szent István óta katolikus ünnep Magyarországon. A katolikus egyházban a Mária-napok között a Nagyboldogasszonyé a legbensőségesebb és legmagasztosabb ünnep, amelyhez kapcsolódva a nép körében terjedő legendák és történetek tápláltak e naphoz fűződő szokásokat. Ilyen például a Mária-virrasztás, a virágokból összeállított Mária-koporsó készítése, vagy a virág-szentelés. (A megszentelt illatos füveket és virágokat később a halott koporsójába tették, hogy Máriához hasonlóan ő is dicsőségre jusson. Volt, ahol beépítették az épülő ház alapjába, másutt a csecsemő bölcsőjébe vagy az új pár ágyába helyezték.)

(Múlt-Kor Történelmi Portál)

A Boldogasszony Anyánk... kezdetű egyházi éneket Kölcsey Ferenc Himnuszának megszületése és megzenésítése előtt nemzeti énekként, nemzeti himnusként tisztelték eleink.

A 18. század elején keletkezett. Legkorábbi szövegét Szosna Demeter pannonhalmi szerzetes 1715-ben megjelent énekeskönyvéből ismerjük. Úgy gyanítják, szerzője Lancsics Demeter bencés szerzetes. A magyar katolikus hívek leginkább kedvelt éneke. Augusztus 20-án a szentmisék a mai Himnusszal, majd a Boldogasszony Anyánk című himnusz eléneklésével fejeződnek be országszerte, így a hernádi katolikus templomban is.

Egy versszak a 12 közül:

Boldogasszony Anyánk, régi nagy Pátrónánk!
Nagy ínségben lévén, így szólít meg hazánk :
Magyarországról,
Édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el
Szegény magyarokról!

A Magyarok Nagyasszonya oltárkép a május 20-án felszentelt új táborfalvi templomban

PESTI LÁNY HERNÁDON

Kelecsényi Dénesné, Rózsika néni csak az óvodások nem ismerik. Népszerű, köztisztelőben álló pedagógus, aki 1945 óta tanította betűvetésre a falu lakóit. Kis Rózsaként látta meg a napvilágot 1926-ban Budapesten, a Jász utcában. A szülei már idősek voltak, amikor megszületett, így egyedüli gyermek maradt. Budapesten a Salvator nővérek iskolájában végezte a négy elemi és a négy polgári iskolát (ma középiskolának mondanánk), majd az öt éves tanítóképzőt kitűnő eredménnyel.

Rózsika néni, hogyan került Hernádra?

Miután elvégeztem a tanítóképzőt, beadtam (ma úgy mondanánk) a pályázatomat a Tanfelügyelőségre és onnan irányítottak Hernádra.

Milyen volt itt az akkori az oktatási rendszer?

Újhartyán-Szent Orbán Hegyi Községi Népiskola címen működött és a környékbeli tanyasi és kistelepek iskoláit fogta egységbe. Újlengyelben volt a központja. Hernádon három helyen folyt az oktatás, ahol 6 pedagógus tanította a falu összes gyerekét: Felső-Hernádon (régizakiskola), Alsó-Hernádon (régiláncgyár) és Buckában (a mai Rákóczi-telep). Egy kolléganőmmel tanítottunk a régi láncgyár helyén működő iskolában, ahol két terem volt. Én az első és a második osztályt tanítottam, ő pedig 3., 4., 5., 6. osztályt.

Nem lehetett könnyű dolga ennyi gyerekkel! Hogy boldogult velük?

110 tanuló volt a két osztályban. Nem fértünk el egyszerre, ezért délután is volt tanítás. Az akkori gyerekek sokkal tisztelettudóbbak voltak, nem volt egyáltalán fegyelmezési probléma. Nagyon sok segítséget kaptunk a szülőtől. Sokszor még vasárnap is eljöttek a lakásomra és délután játszottunk.

Milyen tantárgyak voltak?

Írás, olvasás, rajz, ének. A technika órán a lányokkal varrtunk, a fiúkkal faragtunk, barkácsoltunk. A hittan is szerepelt a tantárgyak között, minden vasár- és ünnepnap szentmise volt az iskolában, hiszen templom még nem volt Hernádon.

Meddig tanított Alsó-Hernádon?

1947-ben férjhez mentem, utána jöttek a gyerekek és 1957-ben kerültem a váradi-telepi iskolába. A saját gyere-

keim mellett tanítottam, hiszen nem volt "gyes". 1948-ban pedig Sápi Péterrel bővült a tantestület.

Mire nevelték akkor az ifjúságot?

Az a világ nem volt annyira átitatva az anyagiasság szellemével mint ma. A vallásos értékrend kialakítása mellett a munka szeretetére, a hazaszeretetre és a megtanult ismeretek sokoldalú alkalmazására neveltük a ránk bízottakat.

Miért nehéz ma pedagógusnak lenni, mit tetszik erről gondolni?

A mostani gyerekeket az információk bombázzák, sokkal okosabbak ezért, de nem biztos, hogy ezeket az információkat helyesen el tudják rendezni magukban. Ezek megzavarják a belső lelki fejlődésüket. Nagyon nehéz helyre tenni, sok türelem és főleg szeretet kell hozzá.

Mit üzen a mai kollégáknak?

Olyan lelkiismeretesen dolgozzanak, mint eddig. Az emberek jövőjének építése a múlton alapszik, ehhez szükség van az örök emberi értékek továbbadására, megbecsülésére. Rajtuk is múlik, milyen lesz a jövő társadalma. Segítsenek a fiataloknak, hogy a modern technika vívmányait az emberiség jobbá tételére használják. Örömmel tapasztalom a kollégák munkájának gyümölcsét, hogy sok értelmiségi kerül ki a kezük közül.

Rózsika néni 1981-ben ment nyugdíjba és utána is 9 évig dolgozott. Összesen 45 évig tanított. Ma is aktív szellemileg és fizikailag is. Biztos vagyok benne, hogy azért, mert örömet lelt a munkájában és a magánéletében egyaránt.

Brinza

Pályakezdő pedagógusként

Rózsika néni tanítványaival 1960 körül

Hagyományok, hiedelmek, népszokások

Június 8. MEDÁRD napja

Nevéhez időjárásjósló legendák fűződnek: ha Medárdkor esik, negyven napig esik. A legenda szerint egy féktelenül mulatozó társaságot negyvennapos esővel mosott szét.

Július 2. SARLÓS BOLDOGASSZONY ÜNNEPE

Az aratás kezdete. Az első kévét keresztbe rakták, köszöntő imát mondtak mellette. őseink hite szerint a Szűzanya arat és a Fiára hagyja, hogy gyűjtsön és a konkolyt a búzától elválassza. Az ÉLET (a búza) a Jóisten ajándéka, Krisztus teste az OLTÁRISZENT-SÉGBEN.

Minden vidéken aratókoszorút készítettek, Jézuskévének nevezték és dudaszó mellett vitték haza.

A régi ember annyi termést kért minden esztendőben az Úrtól, hogy jusson a szegényeknek, az ég madarainak, az anyaföldnek s a rontó erőknek is belőle. A búzaföldön maradt kalászsokat a szegények gyűjtötték össze, a kipergett magvakat a madarak csipegették fel. A búza megszenteli a rosszat is, s jóvá teszi.

Czárán Eszter: Világnak virága c. munkájának felhasználásával:

Brinza

AUGUSZTUS 10. LŐRINC NAPJA

A közhiedelem szerint a dinnye e naptól kezdve már nem olyan finom, mert *lőrinc*s.

Ősszel, a mezeti munkák végeztével nagyon sok lakodalmat tartottak

„Ha Lőrinc-napon esik, a sárgadinnye magja, belső része mind lucskos lesz. Mondjuk, mikor megvágjuk az ilyen dinnyét, no itt is itt járt Lőrinc, jól megkotorta a dinnye belét” (Pócs 1964: 28).

A Tápió menti falvakban is úgy tartják, hogy Lőrinc-nap után a sárgadinnye meglevesesedik. „No, gyün Lőrinc, a sárgadinnyének vége, belepisil!” (Barna 1985b: 785). Az Ipoly menti falvakban az uborkára is vonatkoztatták a dinnyével kapcsolatos megfigyelést. Göcsejben azonban a Lőrinc-napi esőt jó előjelnek tartották a bőséges bortermésre vonatkozóan. (...)

AUGUSZTUS 15. NAGYBOLDOGASSZONY NAPJA

A moldvai magyarok e napon mindenféle virágokat, gyógynövényeket szenteltettek, hogy majd ezzel füstöljék a betegeket, mennydörgésnél is ezt égették.

E naptól kezdve tiltották az asszonyok számára a fürdést a folyóvízben, mert – például a bukovinai magyarok szerint – aki Nagyboldogasszony után fürdik, vérzésben hal meg. A Mura-vidéken dologtiltó nap sütésre, kemencében való tüzelésre, mert a tűz kitörne a kemencéből. Baranyában most vagy egy nappal előbb vették ki a beáztatott kendert. Nagyboldogasszony napja derült idejével a jó gyümölcs- és szőlőtermés előhírnöke. A Drávaszögben, Laskón azt tartották, hogy keresztet kell vágni a gyümölcsfába, hogy egészséges legyen és sokat teremjen. (...)

Az ún. két Boldogasszony között (aug. 15–szept. 8., Kisasszony) az asszonyi munkában tartották fontosnak. Ilyenkor ültették a tyúkokat, hogy jó tojók legyenek és az összes tojásukat kiköltsék. Az ebben az időszakban tojt tojásokat összegyűjtik, mert úgy vélik, hogy sokáig eláll. Medvesalján is úgy tartották, hogy a Nagyboldogasszony és Kisasszony-nap között tojt tojás sokáig eláll. Ezeket külön elrakták és meszet szórta rá.

A kétasszony nap közti időszakot szerencsés időszakknak tekintették. A kopácsi halászsok ekkor szedték a gyékényt.

A két Boldogasszony köze a magyar nyelvterületen általános hiedelem szerint a téli holmik, ruhafélék szellőztetésének az ideje, hogy a moly ne essen beléjük.

Zagyvarékason úgy vélték, hogy kétasszony között ki kell szellőztetni a búzát, hogy ne legyen dohos, ne essen bele a zsizsik.

SZEPTEMBER 8. KISASSZONY NAPJA

Kisasszony napja volt sokfelé a cselédek szolgálatba lépésének az ideje. Ilyenkor kezdték a dióverést. Időjárásjóslás is fűződik ehhez a naphoz. Bugyborékos vagy ritkaszemű eső – esős időszakot jósol. Úgy vélték, hogy Kisasszony-napkor rózsát hány a nap. (Hasonló hiedelem él Nagyboldogasszony és Gyümölcsoltó Boldogasszonnyal kapcsolatban is.) A Közepő-Ipoly menti községekben az asszonyok felmentek a közeli dombra a felkelő napot nézni, abban a hitben, hogy meglátják benne Máriát és a nap körüli rózsákat. Vetés kezdetét jelentette a nap. Pereszlényben ez hagyományosan úgy történt, hogy a gazda megszentelte a vetőmagot. Tiszta ruhába öltözött, s menet közben senkihez sem szólt. Vetés közben tilos volt káromkodni. Miután végzett, magasra dobta a zsákot, hogy akkorára nőjön a gabona. A Mura-vidéken Kisasszony-napkor az elvetendő búzát ponyvában kiteszik a harmatra, hogy meg ne dohosodjon. Ha ezt a vetőmag közé keverik, megmentik az üszkösödéstől. Pereszlényben úgy vélték, hogy Kisasszony-napkor búcsúznak a fecskék, de még nem indulnak útnak.

Kisasszony-nap mint határnap is jelentős, amint arról már Nagyboldogasszony napjának (aug. 15.) leírásánál szóltunk.

SZEPTEMBER 29. MIHÁLY NAPJA

A szeptemberi jeles napok közül kiemelkedik Szent Mihály napja. E napot a gazdasági év fordulójaként tartották számon az állattartók, és a Szent György-napkor legelőre hajtott állatokat ilyenkor hajtották vissza. A pásztorok elszámoltatásának, szegődtetésének időpontja volt. A Hortobágy környéki juhászokat

A szüret az egyik legfontosabb őszi tevékenység

Szent Mihály napja nagyon fontos volt a gazdálkodó

Mihály-naptól Mihály-napig fogadták fel, így ez a nap volt számukra a legnagyobb ünnep, s mulatságokat, bálokat rendeztek (Barna 1979: 225–226). A cselédfogadás ideje is Szent Mihály volt. A Bács megyei Topolyán, ha valaki arra kényszerült, hogy költözködjék, azt mondták róla: „No ennek is már szentmihály van”. Szent Mihály napja gyakran vásárnap, a pásztorok ilyenkor egészítették ki felszerelésüket.

E naphoz is kapcsolódik női munkatiltalom. Aki ilyenkor mos, kisebesedik a keze, aki pedig mángorol, annak egész évben dörögni fog a háza felett az ég.

Sokféle, időjárással kapcsolatos szólás, közmondás ismeretes Szent Mihály-napra vonatkozóan, például: „Aki Szent Mihály napján gatyába öltözik, attól nem kell tanácsot kérni;” „Aki Szent Mihály nap után szalmakalapban jár, attól nem kérdenek tanácsot.” Vagyis aki Szent Mihály nap után is úgy öltözik, mint nyáron szokott, az nem lehet okos ember. Szeptember 29. után már nem nő a fű, mondják is: „Szent Mihály nap után harapófogóval sem lehetne kihúzni a fűvet.”

Számos időjósló hiedelem ismert a pásztorok körében. Például állatok viselkedéséből jósoltak az elkövetkező időszak időjárására. Ha Szent Mihály éjszakáján a juhok vagy a disznók összefeküdtek, hosszú, erős telet vártak, ellenkező esetben enyhét.

Az Ipoly menti falvakban úgy tartották, ha a fecskék még nem mentek el Szent Mihályig, akkor hosszú őszre lehet számítani. A pereszlényiek kemény télre jósoltak, ha Mihály napján dörög.

Szent Mihály-nap után kezdték a kukoricát törni. E nappal megkezdődött az ún. *kisfarsang* ideje, a lakodalmazások őszi időszaka, mely Katalin napjáig (nov. 25.) tartott. Mihály-nap a név gyakorisága miatt kedvelt névünneppé maradt országszerte.

(Magyar Néprajz VII. Folklór 3.
Népszokás, néphit, népi vallásosság)

Szerzetes sírok Gyónon 2.

A szomszédos Gyónon van egy épület, amelyet csak így emlegettek (s emlegetnek talán ma is): a zárda. Az intézmény falai között apácák éltek és dolgoztak. Idei számainkban három részben mutatjuk be történetüket.

A „szétszórátás” (ahogyan ők nevezték) után a szerzetes nővéreknek civil foglalkozást kellett végezniük, rendi ruháikat nem viselhették, de kis közösségeket alkotva éltek tovább életüket.

1984-ben az otthonból állami szociális otthon lett, és a gyóni otthonból elköltöztették a szerzetes nővéreket más egyházi intézményekbe.

Az ország különböző területein, a Szeretetszolgálat más otthonaiban találtak helyet ezeknek az idős nővéreknek. Néhányan csak hetekkel éltek túl a költözést. Olyan volt ez, mint amikor öreg fát akarunk átültetni, aminek erős tartógyökereit el kell vágni, s hiába reménykedünk, már nem tud megeredni.

Miután a kápolnát is meg kellett szüntetni, magukkal vitték a szeretett kápolna felszerelését is.

Az itt maradt üres kápolnából egyágyas szobákat alakítottak ki.

A rendszerváltozás után, 1991-ben a Szeretetszolgálat kezelésébe, majd pedig a tulajdonába került az otthon. Már 1992-ben megnyílt az új, ökumenikus kápolna.

Két évvel ezelőtt a Zárdakert Idősek Otthona nevet kapta.

Ide költözött vissza több olyan nővér is, akik egykor hosszú éveket dolgoztak az otthonban (mosodában, konyhában és ápolónőként).

Szívük visszavágyott oda, ahol annyi emlék és egykori rendtársaik várták őket.

A régi temető megtelt, a szerzetes sírok száma tovább nő, de már a Szélmalom úti új temetőben, ahová 1969 óta helyezik örök nyugalomra őket

Zsolnai Jánosné

Az otthon lakói és az ápolók az 50-es évek elején

A régi kápolna

Augusztus 20-i ünnepség a templomban és a tájházban

Hernád Község Önkormányzata, a római katolikus egyházközség, a Hernádi Nyugdíjas Egyesület és az Örökség Egyesület szeretettel meghív minden hernádi lakost az

AUGUSZTUS 20-I KÖZSÉGI ÜNNEPSÉGRE.

Program:

9.00 órától térszene a tájház udvarán
9.30-tól ünnepi szentmise a templomban,
kenyéráldás 10.30-tól ünnepi műsor a tájház udvarán.

- Beszédet mond: Zsadányi Lászlóné polgármester

- Közreműködik a Búzavirág Énekegyüttes.

Ünnepeljenek velünk!

Értekeink

Pótharaszti földvár es romtemplom

Lakóhelyünkön vagy a közeleiben vannak olyan értekek, amelyeket érdemes számon tartani és egy-egy rövidebb kiránduláson felkeresni.

E sorozatunkban egy-egy ilyen kulturális, történelmi helyet keresünk fel és mutatuk be röviden.

Most, Hernadtól nem messzire, Újlengyel határban levő pótharaszti romtemplomról és a közelében levő egykori földvárról lesz szó.

Pótharaszt első okleveles említése 1280-ból való, mint ÁgPoltharasztya. Ah.

Újlengyelből egy rövid gyalogtúrával is eljuthatunk a pótharaszti ősbörökásba. A középkorban itt egy – a tájra jellemző – homoki tölgyes, illetve egy vásártartási joggal rendelkező mezőváros volt. A torok időkben, a kisváros határában volt a Nyugat-Europába hajtott marhák egyik pihenőhelye – mivel Pótharaszt a kőrösi marhahajtó út Pest előtti utolsó nagy állomása volt.

A városra ma már csak a pusztatemplom romjai emlékeztetnek, a környékbeli buckákat benőtte a borókás-nyaras növénytakaság.

A közelben, szintén a marhahajtó út mellett feküdt egy kisebb település, ami nem volt olyan fejlett, mint Pótharaszt vagy akár a szomszédos Vacs. Mára csak egy dűlőút őrizte meg a nevet: Vatyá. Hogy mégis ismert, annak köszönhető, hogy a középső bronzkorból (Kr. előtt 1800) származó régészeti leleteket találtak a területen, ami alapján „Vatyai kultúra” néven tartják számon. A mai Újlengyel a vatyai pusztán alakult ki, teljesen új településként.

Az Újhartyán és Vasad között, az ún. monori út kereszteződésétől keletre, egy akácfákkal benőtt dombon látható valamikori gótikus templom romja, aminek első említése 1416-ból való és a legenda szerint a husziták építették egy Árpád-kori templom helyére. A korábbiak a szentélye félköríves, míg az utódé már szögletes volt. A 13 méter hosszú és 4,6 méter széles, 74 cm falvastagságú templom északi részéhez egy kápolna csatlakozott. A fala valószínűleg vakolt volt, mivel a természeti hatásoknak gyengén ellenálló homokból építették. A templom körül temető volt a középkorban. Felfedezhető az egykori temetőárok, ahova a kereszteseket csecsemőket, a kőszegből kitalítottakat és a bűnözőket, rablókat temették. A nyugati falat restaurálták, így kaphatunk némi támpontot, az egykori gótikus templom méreteiről.

A földvár nincsen rajta a térképeken, így megtalálása nem egyszerű feladat. Újlengyel főutcája az egyko-

ri Kőrösi út resze. A 405-ös úton áthajtva, egy panzió majd az egykori betyárcsárda (ma panzió) mellett haladunk el. Néhány perc múlva az Akasztó-dombot látjuk jobbról, majd odaérünk a Kőrösi és Monori utak kereszteződéséhez. Könnyen megismerni az útszéli fészületről, illetve az ott levő vízelvezető csatorna árjáról. Itt a Monori útra kell fordulni, majd hamarosan megpillantjuk az akácokkal benőtt dombon a romtemplomot.

A földvárhoz az Újlengyelből jövő Kőrösi úton kell haladni, az útelágazás után. A legelső, alig járt földútra kell lekanyarodni (balra), egy öreg nyárfa mellett. A szántáshoz érve meglátjuk a bozotos területet, amin egy öreg vadkörtefa áll. A földvár előtti részen jelenleg állatetető hely van, míg a földváron egy magasles látható, a körtefa lombjában.

A nagyjából 30 méter átmérőjű, a környező ingoványos területből kb. 2 méterre kiemelkedő, másfél méter mély és több méter széles árokkal körbekerített földvárat szintén Árpád-korinak határozták meg. A kisvár környékéről nagy mennyiségű cseréptöredék, a 15. századra jellemző lándzsa- és nyílhegy, ill. láncosbuzogány került elő. Emellett 12–13. századbeli vónaldíszes fazéktöredékeket találtak a feltárásokon.

Érdekes módon a kis várra semmilyen korabeli és későbbi források nem hivatkoznak. A környéken levő Árpád-kori települések – Bodre, Szentlászló, Fileharasztja, Pótharasztja, Foncsol – a tatárjárás alatt vagy utána elpusztultak, mivel az 1400-as évek elejére már csak dűlőnevek őrizték az egykori települések neveit, az akkorra mezővárossá fejlődött Pótharaszt határain belül.

Aki rászánja magát erre a legalább félnapos kirándulásra, több érdekes többszáz, sőt közel ezeréves történelmi emlékeket látogathat meg. A területet Újlengyelről zöld színnel jelzett turistaúton érhetjük el. A templomrom a zöld kereszttel jelzett úton közelíthető meg.

[stx]

Lámpás

Aratás!

„A férfit Flemingnek hívták, szegény skót farmer volt. Egy napon, miközben valami megélhetést próbált szerezni a családjának, segélykiáltást hallott egy közeli mocsárból. Eldobta a szerszámaikat és odaszaladt a láphoz. Egy rémült fiút talált ott, derékig elmerülve a fekete iszapban, aki kiáltozva próbálta kiszabadítani magát. Fleming farmer megmentette a fiút a hosszú, borzalmas haláltól.

Másnap egy díszes hintó gördült a skót szegényes portájára. Egy elegáns nemesember szállt ki belőle és a megmentett fiú apjaként mutatkozott be.

– Szeretném megfizetni neked – mondta, - hogy megmentetted a fiam életét.

– Nem fogadhatok el fizetséget azért, amit tettem – válaszolta a skót farmer és egy legyintéssel elutasította az ajánlatot.

Ekkor a farmer saját fia jelent meg a család viskójának ajtajában.

– Ez a te fiad? – kérdezte a nemesember. – Igen – válaszolta büszkén a farmer.

– Akkor egyezzünk meg. Hadd biztosítsam neki azt az oktatást, amit az én fiam fog kapni. Ha a gyerek olyan, mint az apja, akkor bizonyosan olyan ember lesz belőle, akire mind a ketten büszkék leszünk.

ÍGY IS LETT!

Fleming fia a legjobb iskolákba járt és mikor eljött az ideje, diplomát szerzett a St. Mary's kórház orvosi karán Londonban, majd nemsokára az egész világ megismerte a nevét: ő volt a kiváló Sir Alexander Fleming, a penicillin feltalálója.

Évekkel később, ugyanannak a nemesembernek a fia, aki megmenekült a mocsárból, tüdőgyulladást kapott. És ekkor mi mentette meg az életét? A penicillin! Hogy hívták a nemesembert? Lord Randolph Churchill. És a fiát? Sir Winston Churchill.”

Szent Pál mondja: „hiszen amit vet az ember, azt fogja aratni is...”. Szent Jakab pedig így szól: „Avagy teremhet-e, a füge olajbogyót, és a szőlő fügét?” Az itt leírt gondolat szellemi törvényszerűség. Bár a szürke hétköznapiak során erre nem szoktunk tudatosan figyelni, ettől még ugyan úgy működik mint a gravitáció, vagy bármely más fizikai törvény.

Itt a nyár, az aratás időszaka. A jó gazda miután szorgos munkával elültette a magvakat, bizonyossággal várja az eredményt, az aratást. Persze az aratás mértéke sok mindentől függ, de egy biztos, ha lucernát ültetett, nem fog búzát aratni. Minden ember kivétel nélkül az élete során folyamatosan vet, és ennek következményeként arat is.

A társadalom jövőjét minden korban a gyerekek nevelése határozta meg

Mindnyájan vetünk a szavainkkal, tetteinkkel, viselkedésünkkel. Például ha gyermekeinknek folyamatosan az mondjuk, hogy semmirekellők, hülyék, vesztesek, ne legyen kétségünk az aratás „gyümölcse” felől. Azonban ez igaz akkor is, ha pozitívan beszélünk velük, róluk.

Az élet minden területén megfigyelhető a vetés-aratás törvénye. Amit ad az ember azt előbb- utóbb visszakapja, ha jó dolgokat, akkor jókat, ha pedig rosszakat, akkor rosszat. Az nem biztos, hogy ugyanattól a személytől, vagy ugyanolyan mértékben, de az bizonyos, ha vetünk, aratni is fogunk.

Miért ne figyelnénk tudatosan arra, hogy mit vetünk ezután? Miért ne döntenénk úgy, hogy a munkánkban, családjunkban, kapcsolatainkban csupa jó dolgokat vetünk? Ez csak elhatározás kérdése és ha döntöttünk, mint a jó gazda mi is várhatjuk vetésünk pozitív „gyümölcseit”.

A kis történetünk is arra tanít, hogy jótetteink (vagy akár a rosszak) a történelmet befolyásoló erők lehetnek.

Törekedjünk tehát a jóra és legyen mindannyiunk számára pozitív az ARATÁS.

Mi is ott voltunk a falunapon

Egész tavasszal és nyáron azon gondolkodtunk, vajon mit csináljon az Egyesület a 15. hernádi falunapon. Aztán kitaláltuk: rendezzünk be szatócsboltot a sátrunkban, s mutassuk meg, milyen ügyesek az egyesület tagjai. Bizony, a lányok már hosszú hetekkel a nagy esemény előtt szorgalmasan készültek: ajándéktárgyakat készítettek, amelyekkel a boltunkat berendeztük.

Kedves barátunk, Mihály Gyula kosárfonó bemutatott és rögtönzött oktatást tartott

Szatócsbolt

Egyesületünk sátra a 15. hernádi falunapon

Nem maradhatott el a fotókiállítás sem. Új képeket mutattunk meg a hernádiaknak, s azt kértük, ha valakit felismernek rajta, feltétlenül mondják el nekünk, hogy rögzíteni tudjuk.

Idén a kézműves foglalkozást is az egyesület rendezte és bátran mondhatom, a foglalkozást vezetőknél nem nagyon volt idejük bárhová is elmenni a sátorból. De beszéljenek helyettem a képek!

Pallaga mária

Gyerek és felnőtt egyaránt ügyeskedett

Jókai Anna

A régmúlt és az új kenyér

Millenniumi István király napja. Másoknak pusztán az új kenyér ünnepe. A kiégett szívűeknek egyszerűen csak alkalom a lustálkodásra. De mindenképpen a tomboló nyárvége. Augusztus huszadika után elnéptelenednek a tavak, közelednek az őszi gondok. Rövidülnek a nappalok, hűvösödnek az esték. A karácsony messzi még - bizony, jó így Szent István-nap táján elidőzni, töprengedni. Minek is örülünk, mire is emlékezünk? Igaza van-e azoknak, akik unják már a millennium emlegetését, s elcsépeltnek tartanak minden szót, amit szent királyunkról ejtünk? S talán az a helyes, ha habzsoljuk a jelent, megtagadjuk a múltat, s a gazdagabb jövőt hisztérikusan követelgetjük?

Szólamokra és frázisokra valóban nincs szükségünk. De éppenhogy nagyon fontos ezt a különleges Szent István-napot a régít meg nem hazudtoló, mégis új gondolattal felfrissíteni. A diktatúra könnyedén átkeresztelte alkotmány- és kenyérünneppé. Nem az "új kenyér" emlegetésében volt a hiba, hanem a sematikus, földhözragadt értelmezésben. Szent István keresztény államunk megteremtésével a legtöbbet adta a nemzetté rendeződött magyarságnak: az élet kenyerét, Krisztus misztikus testét hívta be közénk. Azt a fogyhatatlan szellemi-lelki táplálékot, ami azóta is - Isten kegyelméből - évről évre táplál minket. Szegény balgák, akik az új kenyérről szónokoltak, nem is tudták, kit neveznek néven, miközben a barnára sült cipót emelték piedesztálra... Persze, a test éhségét csillapító fizikai kenyér is megszentelt: anyagi világunk nem lenne meg nélküle, elpusztulna a materiában bukdácsoló, "visszaújtát" kereső ember. Jézus Krisztus is megetette a sokaságot; kenyeret szaporított a rászorulóknak, s bölcsességét ránk hagyta: az Ige nélkülözhetetlen, de amíg a földi világban élünk, a kenyér is az.

Szent István király azt a fundamentumot adta meg, amire azóta is építkezünk. Ostoba dolog lenne lebecsülni azt, aminek hiányában nem volna mire egyre bonyolultabb jelenkori emeleteinket fölhornozni. Szakszerűtlen az a mester, aki csak a tetőt tervezi, az alapot pedig hagyja ebek harmincadjára. Bizony, az egész hajlékra kell menet közben is figyelni. Ismerni az eredeti tervet - nem börtönt, nem kocsmát, nem piaccsarnokot, nem szórakoztató-központot építeni oda, ahol ezer évvel ezelőtt közös otthonunk alapkövét rakta le a mi Szent Istvánunk. Még jó néhány szint hátra van, bárha ami kész, azt szépen belaktuk, amit elidegenítettek, megsiratjuk. Javítgatjuk-toldozgatjuk a falakat, a vasbeton elemeket fáradságos munkával ki-kicserélgetjük, a földem mindig csak ideiglenes, a kupola, amiről ábrándozunk, még a jövő reménye. De az alapító nevét és az alapítás

dátumát - a hagyományt követve - jól látható helyre bevették. Természetes, hogy gyermekeink számára főhajtással, fennhangon kibetűzzük: kinek köszönhetjük a köszönnivalót...?

A tisztelettel azonban néhányunk hadilábon áll. Összetévesztjük a tiszteletet a hajbókolással; rettegünk attól, hogy utánczókká válunk, elvesztjük egyéniségünket, esetleg elavult eszmét szolgálunk. "Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú életű légy a földön", a ma is érvényes tízparancsolat egyike. Általánosabb értelemben azt is jelenti, hogy elődeinket, őseinket is méltányolnunk kell, nemcsak a vérségi apát és anyát. Fel kell ismernünk, mit tettek értünk, az emberügyért, hogy aztán a nagydőben folytathassuk azt. A folytonosságban valósul meg a Teremtés végső célja. A nyegleség nem eredetiség; a tisztelet nem utánczás!

Ne féljünk élőnek tekinteni a múltat. Ami romlandó belőle, lemállik úgyis róla. Ami pedig örök, annak nincs kora és nincs halála. Aki erős, azt a múlt tovább izmosítja és a jövőbe átemeli. A gyenge akarátú tobzódik a jelenben, a múltat elkótyavetyéli, a jövőt kifosztja.

Vajon mit írnak majd 3001-ben 2001-ről? A mai Magyarországról. Isten tenyerén vagyunk. Kapaszkodjunk és munkálkodjunk.

(Megjelent az Új Ember c. katolikus hetilap 2001. augusztus 26-i számában. A szerző Kossuth-díjas író)

